

Omschakelen gaat niet vanzelf

De voorwaarden voor een succesvolle omschakeling van het melkveehouderijbedrijf

Omschakelen naar biologische melkveehouderij; Wat zijn de voorwaarden voor een succesvolle omschakeling en hoe kan de veehouder het bedrijf hier op voorbereiden? Eén ding staat als een paal boven water: het is onnodig om overal beren en leeuwen op de weg te zien, maar het bewustzijn dat omschakeling niet vanzelf gaat zal voortdurend aanwezig moeten zijn.

De belangrijkste voorwaarde voor een succesvolle omschakeling is weten wat je wilt en een heldere visie op de toekomst. Terwijl de ene melkveehouder heel bewust omschakelt na een lange periode van voorbereiding zijn er anderen die heel spontaan van de ene op de andere dag deze stap zetten. In beide gevallen zijn er successen en problemen.

Naast de visie van de veehouder zijn er de bedrijfsspecifieke omstandigheden die bepalend zijn voor een succesvolle omschakeling, zoals grondsoort, intensiteit, ligging van de percelen en productieniveau. Door vooraf een omschakelingsplan op te stellen kan redelijk goed voorspeld worden hoe de omschakeling uit zal pakken. Vooral de combinatie bedrijfsintensiteit en grondsoort weegt zwaar.

Morgen of vandaag?

Natuurlijk is het hanteren van vuistregels riskant, toch kan de volgende richtlijn enig houvast bieden:

- tot 8.000 liter melk per hectare: gisteren omschakelen.
- rond 10.000 liter per hectare: morgen omschakelen.
- rond 12.000 liter per hectare: nog een paar nachties slapen.

Bij meer dan 12.000 liter melk per hectare moeten alle voors en tegens nog eens goed op een rij worden gezet. Hier kan de wil van de veehouder regels breken. Er zijn verschillende bedrijven met meer dan 12.000 liter melk per hectare die evenwel succesvol omgeschakeld zijn naar biologisch. Zo waagde Benny Tomassen (Nederweert) de sprong, terwijl hij met 15.000 liter per hectare molk. Inmiddels is op dit bedrijf de productie per hectare terug gebracht naar 11.000 liter per hectare, om toch meer zelfvoorzienend te zijn in ruwvoorziening en om ook eigen krachtvoer te kunnen telen. Wilbert Cruijssen (Stevensbeek), op lichte zandgrond, schakelde met 15.000 liter per hectare om met een goede gras/klaverweide. Deze ondernemer melk nu rond de 14.500 liter per hectare.

Voor bedrijven intensiever dan 12.000 liter per hectare is het goed te kijken naar wat de mogelijkheden zijn. Liggen er in de nabije toekomst kansen voor het verkrijgen van natuurgronden? Is het een optie om tijdelijk melk te verleasen? Zijn er mogelijkheden voor samenwerking met een akkerbouwer? Een mooi voorbeeld van het laatste is het bedrijf van Henk Pellenboer (Mastenbroek).

Foto: BvB/Kim Trouwborst

Nick van Eekeren: een slechte grasproductie snijdt overal in de bedrijfsvoering

Deze melkveehouder kon omschakelen door de teelt van gras/klaver bij een biologische akkerbouwer.

Als de wil er is en de bedrijfsomstandigheden laten het toe, dan is de afzet bepalend of de omschakeling ook economisch duurzaam is. Voor sommige ondernemers is het slechts nodig in te tekenen op de lijst van biologische leveranciers van de fabriek waar ze nu aan leveren. Andere zullen voor de afzet van biologische melk uitgebreid moeten shoppen. Het is dan raadzaam vooraf te rade te gaan bij De Natuurweide, de leveranciersvereniging van biologische melkveehouders.

Grasland voorbereiden

Als aan bovenstaande voorwaarden is voldaan, dan is de omschakeling van het grasland voor 75% bepalend voor het al dan niet gladjes verlopen van het verdere proces. Want ook al strooit een veehouder nog maar 100 kg kunstmeststikstof per hectare, de laatste kilo's wegen het zwaarst. Een slechte grasproductie snijdt overal in de bedrijfsvoering, tot zelfs een slechte vee-

gezondheid toe. Introductie van gras/klaver is dan ook cruciaal. Alleen bedrijven met een zeer lage melkproductie per hectare (minder dan 6.000 liter) vormen op deze regel de uitzondering.

Hoe klaver is te introduceren hangt af van de grondsoort. Voor bedrijven op zand en op lichte klei, waar regelmatig grasland vernieuwd wordt, is herinzaai van gras/klaver de beste optie. Natuurlijk is het niet mogelijk alles opnieuw in te zaaien, maar vooraf kan een plan opgesteld worden hoe binnen enkele jaren op het gehele bedrijf gras/klaver in te voeren is. Zelfs als de uiteindelijke omschakeling nog uitgesteld wordt, is het belangrijk deze nieuwe gras/klaverpercelen toch al zonder kunstmest te beheren. Gebruik van kunstmest op gras/klaver is als stoken in een goed huwelijk. Het leidt slechts tot destabilisering van het zorgvuldig opgebouwde evenwicht tussen gras en klaver. Een evenwichtige gras/klaver slaat dan ook het beste aan op een stikstof-arme stoppel, bijvoorbeeld na snijmaïs of graan.

De al omschakelende melkveehouder doet er goed aan de klaver snel te introduceren door een gedeelte van de percelen door te zaaien. Dit moet dan wel op de beste en jongste percelen. Doorzaaien is voor bedrijven op zand en lichte klei een tweede keuze, want hier geldt: Met doorzaaien heb je na drie jaar altijd klaver, maar het aandeel is te laag, te hoog, of het is pleksgewijs. Op minder gemakkelijk te scheuren gronden zoals veen en oude zeeklei is doorzaaien van klaver vaak de enige optie. Breedwerpig zaaien van de klaver en ineggen met de wiedege lijkt voor deze bedrijven de meest praktische methode. Een middenweg tussen doorzaaien of herinzaaien is het frezen van de oude grasmat en vervolgens inzaaien van gras/klaver. Het risico bestaat dan wel dat er geen verbinding meer is van de gefreesde laag met de ondergrond. Een bewerking met de vaste tandcultivator kan dan helpen. Op deze gronden is het meer en meer

gebruikelijk om bij graslandvernieuwing zomergerst als tussengewas te hanteren.

Onkruidbeheersing in snijmaïs

Veel omschakelende ondernemers zijn niet gelukkig met de mechanische onkruidbeheersing in snijmaïs. Dikwijls wordt daarom na de eerste jaren de snijmaïsteelt weer geschraapt, om deze dan te vervangen door GPS. Doordat het klaveraandeel in de eerste jaren nog niet hoog is, past dit ook in het rantsoen. Als het klaveraandeel echter begint te pieken in het weideseizoen blijkt snijmaïs in het rantsoen toch de bestede beste keus. Ook mechanische onkruidbeheersing in snijmaïs vraagt om een goede voorbereiding. Een perceel waar meer dan vier jaar snijmaïs heeft gestaan met mechanische onkruidbeheersing is vragen om een slechte nachtrust. Advies: Begin je carrière als biologische snijmaïsteler op gescheurd grasland of gras/klaver.

De koe

Door de voortdurende productietoe name komt het steeds meer voor dat gangbare bedrijven met een hoge productie per koe omschakelen. Sommige bedrijven kunnen deze productie na een eerste dip aardig op peil houden, maar meestal levert dit problemen op. Het ruwvoeraanbod moet voldoende en van goede kwaliteit zijn en gras/klaver is dan een eerste vereiste. Probeer de koeien te laten wennen aan een lager krachtvoerniveau. Op het gebied van de uiergezondheid van de koe is het belangrijk de zaken goed in orde te hebben. Door het achterwege laten van mogelijke standaard-droogzetting met antibiotica kunnen hier problemen optreden. Was er in de situatie voor de omschakeling sprake van symptoombestrijding, dan komt dat er tijdens de omschakeling zeker uit. Probeer dit voor te zijn door een goede melktechniek en laat een natte meeting uitvoeren om technische mankementen uit te sluiten. ■

Telen volgens de Andes-traditie

PERU - Door de Spaanse overheersers werden de Andes-Indianen de afgelopen eeuwen steeds hoger de bergen ingedreven. Buiten het oog van de wereld leven ze in kleine dorpsgemeenschappen, met hun oorspronkelijke cultuur en gebruiken. Hun landbouwtraditie is onaangetast gebleven en dat is een traditie zonder chemicaliën en machines. De grond bemesten ze met lamameest en na elk teeltjaar laten ze het perceel vier á vijf jaar rusten. Toch gaat het niet helemaal goed. Op de hoogte waarnaar zij verdreven zijn - circa vierduizend meter boven zeespiegel - is het niet meer mogelijk om granen, bladgroenten en fruit te telen. Knolgewassen zoals aardappels zijn de enige gewassen die het bij zulke lage temperaturen nog doen. Door gebrek aan vitamines hebben de mensen te weinig weerstand tegen het gure klimaat en velen van hen sterven aan tbc en longontsteking.

Om deze slechte omstandigheden te doorbreken, heeft de Nederlandse ontwikkelingswerker Walter Meekes van Stichting HoPe op verzoek van de inwoners van het bergdorp Patacancha een middelbare landbouwschool opgezet. April jongstleden zijn daar vijftientig jongens en meisjes met hun eerste jaar gestart. Walter: 'De Indianen willen hun cultuur niet opgeven, maar ze willen wel verbeteringen aanbrengen. Het onderwijs gaat dus uit van hun 'biologische' landbouwmethode. Om de teeltmogelijkheden te verbreden, krijgen de leerlingen onderwijs in kasbouw. Rode bieten, tomaten en sla kunnen zo prima verbouwd worden. Maar minstens zo belangrijk is het stuk emancipatie dat deze school hen biedt. De Peruaanse regering heeft de Indiaanse bevolkingsgroep altijd gediscrimineerd en hun cultuur nooit gerespecteerd. Nu hebben de inwoners van Patacancha een eigen school, waar de leerlingen gewoon hun klederdracht kunnen dragen en hun eigen taal kunnen spreken. Het feit dat ze op deze manier hun levensstandaard kunnen verbeteren is superbelangrijk voor hun eigenwaarde!'

Annelijn Steenbrugge